

Реінжиніринг бізнес-процесів маркетингової сфери промислових підприємств

Монографія

За загальною редакцією д.е.н., професора
Л.М. Таранюка

*Друкується в рамках гранту Президента України докторам
наук для здійснення наукових досліджень на 2018 рік на тему:
«Реінжиніринг бізнес-процесів маркетингової сфери
промислових підприємств, як складова виведення вітчизняної
продукції на міжнародні ринки» (№ ДР 0118U006322) за
фінансової підтримки Державного фонду фундаментальних
досліджень України*

**Суми
СНАУ
2018**

ліцензій і податків, так і адміністративних витрат, пільгового кредиту та клопоту з документами для відкриття власної пивоварні.

5.7 Агропромислові підприємства України: проблеми і перспективи

Земля як ресурс має особливе значення серед матеріальних умов, необхідних для життя людей, відіграє не тільки економічну, а й політичну роль у розвитку суспільства, і від її раціонального та ефективного використання залежить добробут народу.

Найбільш цінні землі в Україні – це сільськогосподарські угіддя, які займають досить велику частку загальної площі країни. Зокрема, сільськогосподарські угіддя становлять близько 19% загальноєвропейських, у т.ч. рілля – майже 27%. Український показник площі сільськогосподарських угідь у розрахунку на душу населення є найвищим серед європейських країн – 0,9 га, в т.ч. 0,7 га ріллі (проти середньоєвропейських показників 0,44 і 0,25 га відповідно) (Статистичний, 2016).

Одним з найбільш потужних і багатогалузевих комплексів України є агропромисловий (АПК). Він значною мірою визначає соціально-економічний розвиток країни, рівень життя населення, його забезпечення продуктами харчування, а промисловість – сільськогосподарською сировиною. Вирішення продовольчої проблеми здійснюється в АПК. Саме через це він є важливою ланкою економіки і мусить мати пріоритетний розвиток. Галузі АПК формують близько 1/3 національного доходу і майже 2/5 валового суспільного продукту (Дорогунцов, 2000).

Економічний розвиток вітчизняних аграрних підприємств, за останні роки відзначається поступовим зростанням обсягів виробленої продукції (рис.5.11). Саме за рахунок продукції рослинництва виникло збільшення виробленої продукції сільського господарства, а в тваринництві спостерігаються негативні процеси.

Сучасний стан функціонування аграрних підприємств характеризується нестабільністю і значним ступенем ризику господарювання в умовах мінливого зовнішнього середовища, що негативно позначається на показниках ефективності їх виробничо-господарської діяльності (Добрунік, 2015).

Економічна криза, яка охопила аграрну сферу, призвела до того, що потенціал агропромислового комплексу використовується тільки

на третину, а значна частина продукції сільського господарства виробляється господарством населення.

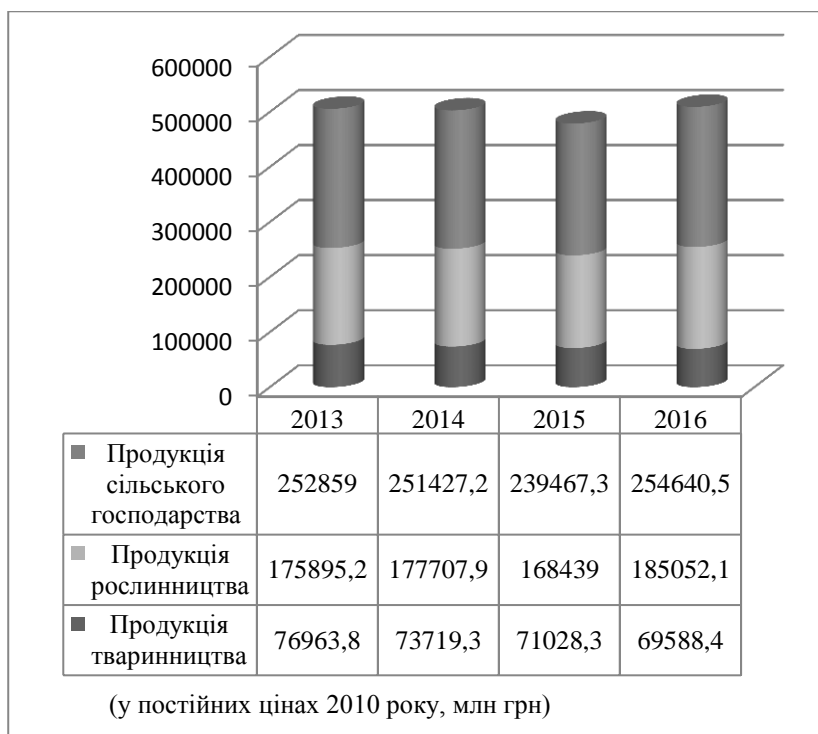

Рис 5.11. Динаміка валової продукції сільського господарства в усіх категоріях господарств України (Статистичний, 2016)

Аграрний бізнес сьогодні є одним з пріоритетних в Україні. Але сучасні агропромислові підприємства України працюють у надзвичайно важких умовах, стикаючись з великою кількістю проблем. Виділимо основні з них:

1. Нестабільна та неоднозначна законодавча база, що регулює діяльність агропромислових підприємств в Україні. Існує необхідність формування чіткої законодавчої бази, що створить умови для регулювання взаємовідносин між суб'єктами, які здійснюють діяльність у АПК, та створить умови для підвищення

конкурентоспроможності вітчизняних агропромислових підприємств на світовому ринку (Грінченко, 2014).

2. Низький рівень державної підтримки заходів щодо підвищення ефективності використання земельних ресурсів, охорони сільськогосподарських земель, їхнього раціонального використання, консервації деградованих і малопродуктивних земель.

3. Погіршення якості кадрового складу агропромислових підприємств пов'язане, перш за все, із значним відставанням села від міста за рівнем та умовами життя. Відсутність належної інфраструктури на селі та майже повністю відсутня система побутового обслуговування викликає небажання населення працювати в аграрному секторі економіки та провокує відтік сільських жителів до міст.

4. Перехід більшості агропідприємств на виробництво технічних культур, які мають більший рівень рентабельності, призвели до розширення площ посівів цих культур у загальній посівній площі сільськогосподарських культур а це, в свою чергу, призводить до виснаження наявних земельних ресурсів.

5. В експорті продукції сільського господарства спостерігається структурний дисбаланс в бік сировини (рис.5.12). Сільськогосподарська продукція не відповідає міжнародним стандартам якості та безпеки.

6. Внаслідок зменшення доходів населення відбулося зниження споживання всіх груп продуктів харчування. Населенням більше споживається дешевих продуктів харчування таких, як картопля та хлібобулочні вироби, а овочів і фруктів, які є основним джерелом надходження вітамінів до організму, вживається нижче мінімального рівня.

7. Рівень матеріально-технічної оснащеності вітчизняних агропромислових підприємств сільськогосподарською технікою показує, що відбувається постійний процес зниження оснащення технічними ресурсами всіх категорій господарств агропромислового комплексу.

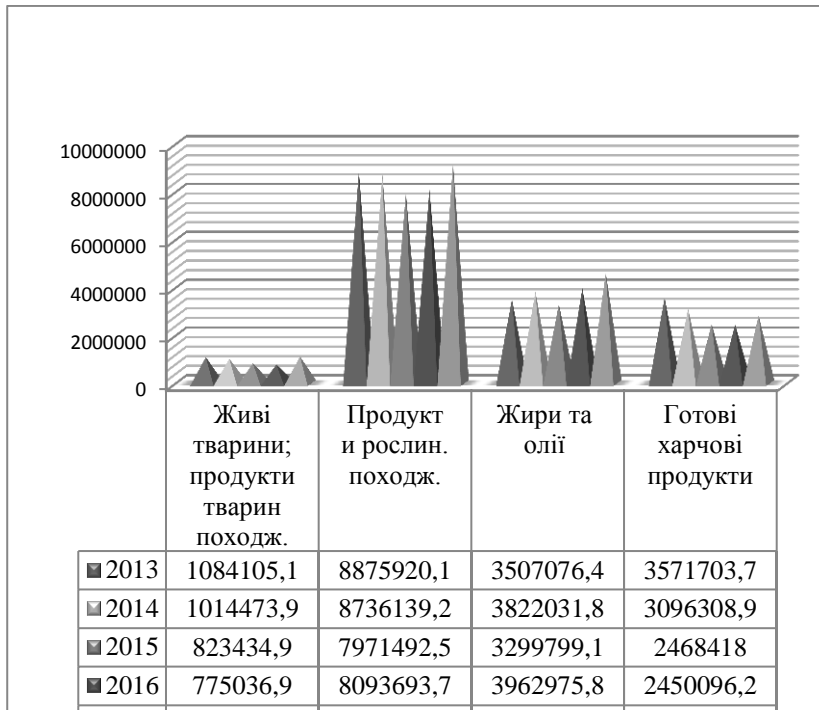

Рис.5.12. Товарна структура експорту сільськогосподарської та продовольчої продукції, тис.дол. (Статистичний, 2017)

Машинно-тракторний парк, як один із важливих складових виробничих засобів сільського господарства, має виражений негативний баланс. З року в рік збільшується списання тракторів та інших машин без поповнення новою технікою. Так, парк тракторів сільськогосподарських підприємств у 2017 році порівняно з 2013 роком зменшився на 11,4%, кількість зернозбиральних комбайнів за досліджуваній період зменшилась на 10,7%, кукуруддозбиральних комбайнів – на 25 %, бурякозбиральних - на 36,1%, льонозбиральних комбайнів – на 33,3%, установок та агрегатів для доїння – на 15,2%.

Основною причиною такого катастрофічного зменшення одиниць техніки є її фізичне зношення та моральна застарілість, яка є наслідком відсутності фінансових ресурсів у сільськогосподарських товаровиробників на придбання нової. Зменшення техніки призводить

до понаднормативного навантаження на кожен працюючий агрегат, що фізично прискорює його старіння. Отже, технічне забезпечення господарств, що не відповідає вимогам ринкової економіки, негативно впливає на ефективність виробництва і продуктивність сільськогосподарських угідь.

8. Відсутність недорогих кредитних ресурсів для забезпечення діяльності агропромислових підприємств (високі відсоткові ставки).

9. У ціноутворенні на виробництво сільськогосподарських продуктів простежується постійний дисбаланс, як наслідок відсутності повноцінного ринку сільськогосподарської продукції.

Відсутність інформації про ринкову кон'юнктуру, реальні ціни на окремі види продукції призводить до зменшення обсягів виробництва і реалізації продукції, і внаслідок цього, втрати позицій на ринку (Добрунік, 2015).

Зазначені чинники впливають на діяльність сучасних агропромислових підприємств України досить негативно, проявляючись у зростанні собівартості агропромислової продукції та постійному зниженні її якості у порівнянні з існуючими у світі зразками (Грінченко, 2014).

Також ці фактори знижують конкурентоспроможність агропромислових підприємств України на світовому агропромисловому ринку.

В умовах сьогодення сталий розвиток аграрного сектору економіки як галузі національної економіки, що забезпечує населення продуктами харчування, а промисловість сировиною, має пріоритетне значення та є головним орієнтиром держави. У класичному розумінні сталий розвиток сільськогосподарського підприємства визначають як спосіб його функціонування, який зорієнтований на досягнення взаємодії між ресурсами, технологією, екологічним та соціальним середовищем (Добрунік, 2015).

У перспективі, для сталого розвитку вітчизняних агропідприємств та з метою подолання кризових явищ в агропромисловому комплексі України, поряд із державними заходами щодо прискорення аграрної реформи, основними пріоритетами агропідприємств повинні стати:

1. Питання активізації інвестиційного процесу з метою покращення технічного оснащення аграрного виробництва, враховуючи катастрофічний рівень сучасного оснащення сільськогосподарською технікою агропромислових підприємств набуває пріоритетного значення.

2. Для підвищення конкурентоспроможності України на світовому агропромисловому ринку необхідна переорієнтація агропромислових підприємств на більш традиційні види виробництва сільськогосподарських культур.

3. Подальше збільшення обсягів виробництва агропромислових підприємств можливе лише на основі впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій, докорінної модернізації засобів механізації, тощо.

4. Необхідність впровадження сучасних систем землекористування та ефективних, безпечних технологій вирощування сільськогосподарських культур.

5. Для залучення більшої частки населення, зайнятої в аграрному секторі економіки потрібно розбудувати інфраструктуру села.

6. Перехід на випуск екологічно чистої продукції, яка б відповідала міжнародним стандартам якості.

7. Основою маркетингової роботи у сільськогосподарських підприємствах повинна стати розробка оптимальної програми виробництва основних видів продукції відповідно до вимог ринку і потреб споживачів з урахуванням внутрішніх можливостей використання наявного ресурсного потенціалу, що дозволить оптимізувати отримання прибутків на одиницю залучених у виробництво земель та інших ресурсів. При цьому вибір оптимальної виробничої програми повинен оцінюватися з урахуванням переваг ведення високоефективних галузей, їх вдалого сполучення, адекватності до регіональних природно-кліматичних умов господарювання, що дозволить врахувати вплив агробіокліматичного та агротехнологічного потенціалу на якість виробленої продукції, забезпечить конкурентні переваги підприємств за рахунок зниження собівартості продукції, що у свою чергу дозволить вигравати цінову конкуренцію на ринку (Добрунік, 2015).

Таким чином, сталий розвиток агропромислових підприємств можливий за умови впровадження у дію власних можливостей ефективного використання виробничо-ресурсного потенціалу та чітких довгострокових цілей розвитку, реалізація яких сприятиме підвищенню їх ефективності та конкурентоспроможності.